

האם אבו-מאזן הוא נכס או נטל?

לאחר ניצחון החמאס, אמר אבו מאזן כי הרש"פ עדיין מחויבת להסכמים ו"אנו הולכים לשוב ולהחיות את תפקיד אש"ף" (הארץ, 27/1). מנגד, החמאס תבע שחלק מן השגרירים של אש"ף יהיו אנשי חמאס (ערוץ 2, 29/1). הערות אלה מצביעות על שינוי בחלוקת הכוחות והסמכויות בין הרש"פ לבין אש"ף בעקבות ניצחון החמאס אשר ישפיעו על מעמדו של אבו מאזן.

מה הסוגיה?

- מעמדו של אש"ף כנציג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני הוכר ע"י מדינות ערב (10/74), האו"ם (11/74) ישראל וארה"ב (9/93). בהתאם, בהסכם הביניים נקבע כי אש"ף ייצג את הרש"פ במו"מ עם ישראל.
- בפועל, עבר מרכז הכובד המדיני והפוליטי מאש"ף לרש"פ וישראל ראתה בה את השותף לתהליך המדיני (ר' הסתייגויות ישראל למפת הדרכים). כל זאת למרות שאש"ף נותר השותף הרשמי של ישראל ואבו-מאזן מכהן כיו"ר הרש"פ וכיו"ר אש"ף.
- היעד האסטרטגי של החמאס הוא השתלטות על אש"ף – הנציג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני – והובלת התנועה הלאומית הפלסטינית כולה על יסוד אידיאולוגיה אסלאמית-לאומית.
- שליטת הפת"ח ברש"פ שירתה את האסטרטגיה של החמאס, אשר התבססה על השפעה על התהליך המדיני מבלי לשאת באחריות לתוצאותיו. אחריות זו הוטלה על כתפי הפת"ח.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- לאחר הבחירות, החמאס שולט ברש"פ בעוד שהפת"ח שולט באש"ף.
- כעת החמאס עומד בפני התלבטות אסטרטגית:
  - לנצל את ההצלחה ולנסות ולהדיח את הפת"ח גם מהשליטה באש"ף ולהשתלט על התנועה הלאומית הפלסטינית לאלתר; או
  - להשאיר את אש"ף בשליטה של הפת"ח, לעת עתה, ולנסות ולהפוך את הרש"פ למרכז הכוח המדיני והפוליטי של התנועה הלאומית הפלסטינית.
- ואולם, ייתכן שניצחון החמאס בבחירות הוא בבחינת "תקלה אסטרטגית" עבורו. בפעם הראשונה, החמאס חשף ללחץ ישיר, אשר עשוי לעמת אותו עם המתח שבין מחויבותו לאוכלוסיה לבין הטרור והאמנה.
- לכן, בימים האחרונים מסתמנת נכונות של החמאס להשאיר את הפת"ח בחזית המדינית והכלכלית של הרש"פ מול הקהילה הבין-לאומית ואולי אף להכיר בכך שהתהליך המדיני מנוהל מאש"ף. זאת על מנת להקשות על הקהילה הבין-לאומית להפעיל לחץ אפקטיבי על הרש"פ בראשותו.
- במקביל, אש"ף מסתמן כמפלגו של הפת"ח והכוחות המתונים שבראשות אבו מאזן השואפים להחיותו על בסיס מעמדו כנציג הלגיטימי הבלעדי.
- ברוח זו, הזרזיר והעורב עשויים לעשות יד אחת ולהציב אנשי פת"ח בראשות ממשלת הרש"פ או להודיע על כך שאש"ף מנהל את התהליך המדיני.
- לפיכך, על ישראל והקהילה הבין-לאומית לגבש עמדה ביחס לחלוקת הסמכויות בין הרש"פ לבין אש"ף.

מוגש מטעם:

כיווני חשיבה ופעולה

ישראל עומדת בפני שתי ברירות בסיסיות ביחס למערכת היחסים בין אש"ף לרש"פ ותפקיד הפת"ח במערכת זו:

- הפת"ח שולט באש"ף ועומד בראש הרש"פ; אש"ף נותר השותף הרשמי של ישראל והכתובת לתהליך המדיני –
  - מצד אחד, מבנה זה יאפשר לשמור, למראית עין, את מבנה התהליך המדיני של תהליך אוסלו ומפת הדרכים. לכן, לישראל ולקהילה הבין-לאומית תהיה אמתלה לשחרר את הלחץ מעל הרש"פ. עם זאת, ברור שללא הסכמה של החמאס לא תיתכן כל התקדמות מדינית.
  - מצד שני, אם אנשי פת"ח או נציגים מתונים יעמדו בראשות הרש"פ, ואם יוכר מעמדו של אש"ף, בשליטת הפת"ח, כשותף הרשמי, אזי יקשה על ישראל והקהילה הבין-לאומית ליצור לחץ אפקטיבי על החמאס. מבנה זה עשוי לאפשר לחמאס להמשיך ולהשפיע על גורל התהליך המדיני מבלי לשאת באחריות מלאה לתוצאותיו.
- החמאס שולט ומוביל את הרש"פ; ישראל מכריזה על הרש"פ ככתובת לתהליך המדיני –
  - מבנה זה מאיץ את המשבר בין ישראל לבין הפלסטינים, מאפשר לייצר לחץ מדיני ישיר ומתמשך על החמאס ויקשה על ישראל להסיר לחץ זה. זאת משום שנוצרת חפיפה בין אחריות וסמכות תנועת החמאס לגורל הרש"פ, אשר תקשה עליו "ללכת עם (סמכות) ולהרגיש בלי (אחריות)".
  - מהלך זה מחייב את ישראל להביא ל"החלפת השותף" הפלסטיני מאש"ף לרש"פ. קרי, ישראל תצטרך לעמוד על כך שהחלטות המדיניות שתקבלנה במועצה המחוקקת של הרש"פ ולא במועצה הלאומית הפלסטינית באש"ף.

למקורות נוספים ראה אתר מכון ראות www.reut-institute.org:

- "עד מתי ילך החמאס עם וירגיש בלי" (נקודת ראות, 24/5/05).
- "לקראת חוסר תפקוד מוסדי" (התרעה בסיסית, 12/12/05)
- "מיהו השותף: אש"ף או הרש"פ?" (בסיס ניתוח, 9/3/05); "דרכי פעולה להחלפת השותף מאש"ף לרש"פ" (תוצר מדיניות, 8/3/05)
- "החמאס ואש"ף: השתלטות עוינת על שלד בורסאי" (נקודת ראות, 1/12/05).
- "את מי ישרת תקדים החזבאללה" (נקודת ראות, 29/1/06)
- "תנועת החמאס והתהליך המדיני" (מראות, 24/1/06)
- מאמרי דיעה: יריב מן, "כמו שרי חזבאללה בלבנון", הארץ (22/1/06); יהונתן אדירי, "Roadmap held Hostage", Ynet (12/1/06); ערן שישון, "בדרך לייצוג כלל פלסטיני", הארץ, (26/6/05); גידי גרינשטיין, "חיבוק דב לחמאס", Ynet (8/6/05).

109.

מוגש מטעם: